

Az önkormányzati gazdálkodás folyamatai a román megyeszékhelyeken, 2008-2012

Az önkormányzatok működésének legfontosabb értékmérője a lakosság számára a közszolgáltatások minőségének és költségének szintje, amely befolyásolja a település lakhatóságának megítélését és a lakosok életszínvonalát is.

Romániában, általánosságban az önkormányzatiság a gyakorlatban kis mértékben tud érvényesülni, mivel túl sok forrást tart kézben a kormány és emiatt kevés mozgásteret hagy a helyi hatóságoknak. Mivel a források és a feladatok valós decentralizálásához eddig egyik kormánynál sem volt meg a kellő politikai akarat, a polgármesteri hivatalok és polgármesterek túlzott függésben vannak a központi adminisztrációtól főként a beruházási projektek finanszírozása tekintetében.

Már a strukturális alapok finanszírozási céljainak meghatározó tárgyalások során is látható volt, hogy a helyi közösségeknek szánt pénzeket is kontrollálni szeretné a központ. Teljesen antidemokratikus módon állapítják meg a bizonyos szolgáltatások ellátásának kiegészítését szolgáló Tartalékalapból kiutalt összegeket is a jelentős pénzügyi kapacitással rendelkező önkormányzatok számára, amely erős gyanút táplál az ilyen helyi kormányzatok és a központ szoros összejátszása iránt a decentralizációs status quo fenntartása érdekében (Közpolitikai intézet, 2012).

Jelen tanulmány célja azonban nem ezeknek a jelenségeknek az elemzése és Románia közigazgatási rendszerének hibáinak feltárása, hanem a rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján a megyeszékhelyek önkormányzatainak elmúlt négy éves gazdálkodásának rövid áttekintése, néhány érdekesség, esetenként területi eltérések kiemelésével, azt feltételezve, hogy a megyeszékhely gazdálkodási módja jól reprezentálja a megye több településének jellemzőit is.

Romániában a közszolgáltatások megszervezésének módja meglehetősen heterogén képet mutat. Sok megyében egyetlen gazdasági társaság gyűjti a szemetet az egész megyében, emellett viszont léteznek olyan megyék is, ahol a városok megtartották saját hatáskörben a szemétszállítást. A vízellátás kiépítéséhez szükséges regionális közműcégek kialakítása olyan kihívást jelentett, amelyre az önkormányzatok különböző válaszokat találtak. Ezeknek az eltéréseknek az összehangolása érdekében szükség lenne a helyi hatóságok társulási formáinak megerősítésére, amely összekapcsolná az optimális közszolgálat ellátási formákat kereső polgármesteri hivatalokat. Más, olyan szolgáltatások esetében, mint a távfűtés az gátolja az optimális megoldások megtalálását, hogy a központi kormányok késlekedtek tiszta és koherens közpolitikai állásfoglalást tenni.

Nehéz időszakot élnek a romániai önkormányzatok is egyebek mellett a világgazdasági válság következtében is, amelynek hatásaként a települések felgyorsították a közszolgáltatások privatizálását, sok esetben a saját személyzetüket is átvive ezekbe a magánszervezetekbe. Problémás a gazdasági társaságok esetében, hogy a polgármesteri hivatalok nem tudják hogyan és ki viseli a szolgáltatás minőségének fenntartásának felelősségét, még abban az esetben sem, ha a helyi tanács többségi tulajdonnal rendelkezik. Ennél rosszabb, hogy a lakosság nem fér hozzá a szolgáltatások technikai jellemzőiről szóló információkhoz, annak ellenére, hogy ebből a célból létezik az átláthatóságot biztosító törvény.

Ebből következően, habár az önkormányzatok költségvetései nőttek az utóbbi években, a helyi hatóságoknál nehezen lehet hozzáférni a konkrét, részletes adatokhoz, a közszolgáltatások területén végzett beruházásokról, vagy a szerződésbe foglalt szolgáltatások nyújtásának módját meghatározó speciális feltételekről, és a kifogások kiötlésében remekül együtt tudnak működni.

Jelen rövid elemzés a megyeszékhelyek gazdálkodásának elmúlt négy évről ennek megfelelően a hivatalosan nyilvánosságra bocsátott adatok bázisán készült, felhasználva a Közpolitikai Intézet elemzéseit és a Nemzeti Statisztikai Hivatal adatait is. Az adatok egyaránt árulkodnak a fő közszolgáltatások minőségéről és költségeiről is: víz és csatorna, közvilágítás, szemétszállítás, távhő szolgáltatás, zöld felületek, utak karbantartása, és mindezek mellett a közintézmények működési költségeinek biztosítása.

Az alábbiakban tehát mindezeket sorra véve egy bepillantást szeretnénk adni a romániai megyeszékhelyek elmúlt négy évről, a gazdálkodás különbözőségeiről.

Ivóvíz szolgáltatás és szennyvízszállítás

A jelentős számú Európai Alapok által finanszírozott beruházás ellenére a megyeszékhelyeken a hivatalos adatok szerint növekedett a hálózati veszteség, amely mára eléri átlagban a 10%-ot is.

A Környezetvédelmi Operatív Programból összesen 3,14 milliárd euróhoz jutott hozzá a 42-ből 37 város szolgáltatója, amely megközelítőleg 7,8 millió lakosnak felel meg (POS MEDIU, 2011).

Átlagban egy, a Környezetvédelmi Operatív Programban az ivóvízrendszer korszerűsítését és bővítését célzó projekt 106,8 millió eurós költségvetéssel rendelkezett. Ennek ellenére az adatok szerint mindössze 15 megyeszékhelynek sikerült csökkentenie a hálózati veszteségét 2008 - 2011 között, átlagban 19 százalékkal (INSSE, 2011).

A víz és szennyvíz infrastruktúra elavult, főleg a városokban, a következő időszakban nagy gondot kell, hogy fordítsanak az önkormányzatok ezeknek a szolgáltatásoknak a megreformálására. Mivel a felújítási és modernizálási beruházások jelentős költségeket emésztenek fel az utóbbi időszakban az önkormányzatok már megpróbálták különböző optimális szervezeti formákat találni a megyei teljes szolgáltatás megszervezésére, gazdasági társaságok, úgynevezett regionális szolgáltatók létrehozásával.

Ennek megfelelően a jelenlegi periódus végére a legtöbb megyében az ivóvíz és szennyvíz szolgáltatás megszervezésének több mint 70%-át egyetlen szolgáltató végezte (többségében önkormányzati tulajdonú cégek), viszont ez még mindig legalább 40 regionális szolgáltatót jelent, nem is beszélve arról, hogy még mindig vannak olyan megyék ahol városok szintjén is különböznek a szolgáltatók (pl. Prahova megye) (ANRSC, 2012). A kép tehát továbbra is rendkívül széttöredezett szolgáltatásszervezést mutat, amelyben viszont észrevehetőek a koncentráció jelei, vannak több megyében is jelen lévő cégek (Konstanca, Ilfov, Ialomita, Dambovită, Calarasi) és ez már a költségek csökkenésében is tettenérhető, ha a vízdíjak csökkenésében még nem is.

Ahogy már érintettük, általában a helyi források nem elegendőek az ivóvíz szolgáltatás fejlesztéséhez szükséges beruházások elvégzésére, a települések együttműködése pedig csak az Európai Unió forrásai lehetősége miatt kezdett el működni. Románia Környezetvédelmi Operatív Programjának 60%-a (4,5 milliárd euró) az ivóvíz és szennyvízhálózatok felújítására volt szánva, amelynek keretében a helyi és megyei önkormányzatok tudtak erre a célra forrásokat bevonni (POS MEDIU, 2011).

A prioritást a több településre, regionális vagy megyei szintre kiterjedő projektek élvezték, ösztönözve ez által az Európában máshol jelen lévő modell kialakulását, a méretgazdaságosság elérését és a működtetési költségek jelentős redukálását. Végül soron az európai alapok finanszírozási feltételei jelentették a legerősebb nyomást a szétaprózódott szolgáltatók koncentrálására és nagyobb szolgáltatási területek kialakítására, amiben a megyeszékhelyek szolgáltatói viszik a vezető szerepet.

Az ivóvízszolgáltatás javulásának tekintetében egyetlen beszédes adat, amely minden megyeszékhelyre a rendelkezésünkre áll a hálózati veszteség. Ebből azonban további következtetéseket nehéz levonni, hiszen vannak olyan városok, ahol a beruházások ellenére nőtt (!) a veszteség (Călărași - 39%, Slatina 20%, Târgoviște - 12%), de olyanok is ahol azok hiányában is javultak az értékek (Csíkszereda (-57%), Tulcea (-41%), Déva (-37%), Jászvásár (-36%), Zilah (-27%). Összességében tehát egye-

lőre nem javult sokat a szolgáltatás színvonala, és sajnos azt is megállapíthatjuk, hogy sztenderdek hiányában meglehetősen kaotikus az önkormányzatok ilyen irányú adatszolgáltatása, amely nehézkessé teszi az értékelést (ANRSC, 2011a).

Távhőszolgáltatás

Az ivóvízszolgáltatáshoz hasonlóan a távhő hálózatok vesztesége is nőtt a megyeszékhelyek majdnem felénél 2008 óta, átlagban 11 százalékkal (ANRSC, 2011b).

Romániában az a tendencia, hogy egyre több városban szűnik meg a távhőszolgáltatás, gazdasági okok miatt. Ennek megfelelően csak hét nagyváros jutott a Környezetvédelmi Operatív Programból támogatáshoz a városi távhőszolgáltatási rendszer közösségi előírásoknak megfelelő átalakításához. Így a négy év alatt mindössze kilenc város tudta a hálózati veszteségét és ezáltal a költségeit csökkenteni (POS MEDIU, 2011).

A rendelkezésre álló európai alapok ellenére a közigazgatási hatóságok folyamatosan harcoltak támogatásokért a kormány tartalékalapjából, a hőszolgáltatók felé fennálló tartozások és a lakossági árak fenntartása érdekében.

A távhőszolgáltatásra a lehető legkaotikusabb szervezetrendszer jellemző. Néhány polgármesteri hivatal már képes volt meghozni a döntést a központosított távhőszolgáltatás megszüntetéséről és a lakosság önálló rendszerek kiépítésében való támogatásáról, de a mindenkori kormány egyelőre úgy tűnik nem foglalt állást, a több ízben is megfogalmazott igény ellenére sem, hogy továbbra is fenn kívánja-e tartani támogatásokkal a központi távhőszolgáltatást. Azok a polgármesterek, akik pedig a szolgáltatás megszüntetése mellett döntöttek a politikai népszerűségüket tették kockára.

A Közszolgáltatási Hivatal jelentése szerint 2007-2011 között a távhőhálózatról lecsatlakozott lakások száma évről évre nagyobb mértékben nőtt és 2011 végére elérte a 70 432 lekapcsolódott lakást ez viszont a távhőszolgáltatók teljes ellehetetlenüléséhez vezetett egyre nagyobb terhet jelentve a tulajdonos önkormányzatok számára (ANRSC, 2011b).

A kormány által az Európai Bizottságnál kiharcoltak szerint egyes nagyvárosok (15 nagyváros) jogosultak voltak a Környezetvédelmi Operatív Programból forrásokat lehívni a távhőszolgáltatásuk modernizálására, a szennyezés csökkentés ürügyén. Ezt a támogatást automatikusan kaphatták ezek a városok, a lakosság folyamatos leválása ellenére.

Létezik még egy olyan operatív program, amely támogatja a távhőszolgáltatást vállaló önkormányzatokat, azok hatékonyságának növelésének támogatásával ez pedig a versenyképesség fejlesztési operatív program. A tetemes önrész miatt azonban ezt nem tudta egyetlen város sem vállalni, tehát az utóbbi négy évben csak az előbb említett program keretében került sor fejlesztésre, mindössze hét városban.

A helyi távhőszolgáltatók a kormány tartalékalapjából is folyamatosan részesednek, fizetésektelenség esetén, tehát egy rosszul működő veszteséges rendszert cipelnek magukkal az önkormányzatok, amely állandó központi segítséggel képes csak fennmaradni.

Az a következő oldali táblázatban a megyeszékhelyek távhőszolgáltatással kapcsolatos forrásfelhasználását figyelhetjük meg két, a minőségre és költségekre utaló indikátorral egyetemben (hálózati veszteség és egy Gcal fogyasztói ára). *[Tájékoztatásul: 1 lej a tanulmány szerekesztésének lezárásakor középárfo-lyamon számolva körülbelül 70 Ft-nak felel meg - a szerk.]*

Az önkormányzati gazdálkodás folyamatai a román megyeszékhelyeken, 2008-2012

Megyeszékhely	Hálózati energia-veszteség 2011-ben	Egy Gcal ára 2011-ben (lej)	A távhőszolgáltatást igénybevevő háztartások aránya (%)	Finanszírozás a tartalékalapból (ezer lej)	Finanszírozás a KVOP-ból (ezer lej)	Teljes központi támogatás
Gyulafehérvár	0,00%	129,64	0,12%	0	0	0
Nagybánya	0,00%	238,40	1,69%	0	0	0
Nagyszeben	0,00%	265,34	NA	0	0	0
Buzau	13,73%	149,39	40,47%	4390	0	4390
Tulcea	14,36%	150,00	35,28%	3372	0	3372
Temesvár	19,75%	252,17	NA	12877	118666	131543
Csíksereda	22,25%	299,00	40,85%	2003	0	2003
Krajova	23,38%	245,00	63,00%	19283	0	19283
Ploiest	23,59%	160,00	94,50%	7500	0	7500
Piatra Neamt	24,72%	298,50	NA	2317	0	2317
Kolozsvár	27,45%	NA	NA	12600	0	12600
Ramnicu Valcea	30,11%	138,73	NA	27253	122328	149581
Foksány	31,61%	203,20	59,60%	5859	74607	80466
Giurgiu	33,48%	314,27	94,28%	5324	0	5324
Arad	33,53%	307,43	49,87%	57662	0	57662
Jászvásár	34,00%	265,00	NA	16854	126639	143493
Nagyvárad	34,38%	235,52	NA	33066	158693	191759
Zilah	34,45%	170,00	NA	0	0	0
Pitest	34,48%	245,00	50,60%	2000	0	2000
Szucsáva	38,44%	185,48	69,40%	15370	0	15370
Vaslui	38,45%	180,00	NA	400	0	400
Marosvásárhely	41,69%	231,00	NA	9900	0	9900
Botosani	42,00%	180,00	NA	12000	77865	89865
Braila	43,56%	274,46	12,52%	10967	0	10967
Calarasi	44,00%	212,77	3,83%	700	0	700
Bákó	45,35%	154,84	32,23%	16141	138206	154347
Déva	49,79%	174,17	27,39%	11825	0	11825
Brassó	53,00%	191,73	NA	73189	0	73189
Resicabánya	53,26%	250,00	13,53%	8300	0	8300
Targoviste	54,41%	427,48	NA	11500	0	11500
Konstanca	NA	NA	NA	31207	0	31207
Drobeta Turnu Severin	NA	188,36	NA	5579	0	5579
Galac	NA	247,73	68,00%	500	0	500
Alexandria	NA	334,97	NA	2363	0	2363

1. táblázat: Távhőszolgáltatás a romániai megyeszékhelyeken Forrás: A Közpolitikai intézet 2012 nyomán

Jelenleg Târgoviște (427 lej), Giurgiu (314 lej), Arad (307 lej), Csíkszereda (299 lej), Piatra Neamț (298 lej) lakosai fizetnek a legtöbbet hőenergiáért. Mindamellet, hogy ezek közül három városban (Giurgiu, Arad, Târgoviște) a hálózati veszteség meghaladja a 30%-ot, tehát lehetne könnyíteni a lakosok terhein. A tartalékalapból a legtöbb Brassóba, Aradra, Nagyváradra és Konstancára érkezett. Tehát a lakossági alacsonyabb árak fenntartásához úgy tűnik, szükség van különböző támogatási formákkal mesterségesen beavatkozni, és nem tudnak egyelőre a hatékonyságra építeni.

A hőszolgáltatás továbbra is a központi és helyi költségvetés támogatására szorul, amely az IMF tárgyalások témáját is képezte, de a teljes támogatás megszüntetése beláthatatlan következményekkel járna a fogyasztók és a helyi önkormányzatok számára.

Szemétszállítás

Az önkormányzatoktól származó adatok alapján a megyeszékhelyeken a következő városok járnak élen a szelektív hulladékgyűjtés arányát illetően 2011-ben: Zilah (37%), Brassó (26%), Suceava (19%), Marosvásárhely (17%). A megyeszékhelyek negyedében (12 város) szinte alig van szelektív gyűjtés, ami az újrahasznosítás mértékéről is információt jelent (ANRSC, 2011c). Összességében a szelektív gyűjtés aránya az utóbbi négy évben alig nőtt, de 445,5 euró értékű projektszerződés van megkötve a hulladékgazdálkodás korszerűsítésére országshoz, tehát a közeljövőben (2013-végéig) jelentős javulás várható (POS MEDIU, 2011).

A nagyvárosok tisztasága az utóbbi években jelentősen javult Romániában (15%-kal nőtt az ilyen céllal kötött szerződések száma), de továbbra is kihívást jelent az Európai Unió elvárásoknak megfelelő szelektív hulladékgyűjtési és újrahasznosítási rendszer kiépítése, a regionális integrált hulladékgazdálkodási rendszer kialakítása.

A szemétszállítás megszervezésére a megyeszékhelyek többségében a koncessziós szerződéses megoldás a jellemző, és egy magáncég látja el a feladatot. Mindössze két városban alkalmaznak más megoldást: Giurgiu-ban a hivatalon belül van erre szakosodott részleg, Târgoviște-ben pedig megyei szinten van megszervezve a hulladékkezelés. A városenkénti eltérő szolgáltató mellett országos szinten megfigyelhető a nagy szolgáltatók térnyerésének tendenciája, egy megyén belül több várossal is azonos cég kötött koncessziós szerződést (ANRSC, 2012).

A megyeszékhelyek költségvetésének maximum 8,6%-át teszi ki ennek a szolgáltatás (legnagyobb Jászvásáron fizetnek, 2011-ben nagyjából 10 000 ezer eurónak megfelelő lejt. Általánosságban elmondható, hogy évről évre nő a hulladékszállításra fordított összeg mértéke (ANRSC, 2011c).

Az Európai Unió környezetvédelmi vállalások ellenére a 42-ből mindössze 18 megyében van folyamatban az integrált hulladékgazdálkodás kiépítését célzó infrastruktúra-fejlesztési projekt (POS MEDIU, 2011). A 2011-re kitűzött hulladék-újrahasznosítási arány cél 46% volt, ezzel szemben még a közhivatalokban is csak átlagosan 5% a szelektív gyűjtési arány, amely jól példázza a jogszabályi előírások és azok gyakorlati érvényesülése között húzódó szakadékot Romániában (Közpolitikai Intézet, 2012).

Általános gyakorlat, hogy a koncessziós szerződések megkötését követően az önkormányzatok egyáltalán nem foglalkoznak azzal, hogy a nyertes cég miként végzi feladatát, nincsenek hatékonysági paraméterek felállítva és nincs megoldva azok folyamatos követése, ellenőrzése.

Zöldfelületek fenntartása

A Romániára érvényes európai norma a városi zöldfelületeket illetően 26 m² egy lakosra, amelynek 2011-ben mindössze három megyeszékhely felelt meg: Brassó, Craiova és Botoșani. Az átlagérték 13 m²/fő körül alakul és csak 16 város van az átlag felett, annak ellenére, hogy az utóbbi négy évben gyenge (2%-os) nö-

vekedés figyelhető meg. (ANRSC, 2011d). A Regionális Operatív Program városrehabilitációs tengelyének keretében több beruházás is zajlik, amelyek kiterjednek a zöld felületek növelésére is. Erre 4,5-9,5 millió eurót költenek a városok ezeknek a projekteknek a keretében (POR, 2012). Érdekes módon a ezekben a projektekben a zöld felületek létesítésének költségei rendkívül nagy szórást mutatnak 3,29 lej/m² és annak háromszorosa 10, 47 lej között mozognak az ország különböző részein (Közpolitikai Intézet, 2012).

A városi parkok, virágágyások kezelése és fenntartása a megyeszékhelyek szintjén 55%-ban gazdasági társaságok kezében van, a többi város saját hivatalán belül oldja meg a kérdést. Az elmúlt négy évben a zöldfelületek fenntartása átlagosan 4,7 lej/m²-be (1,2 euró) került a megyeszékhelyeken, legtöbbet Marosvásárhelyen (19,1 lej/m²), Călărași-ban (15,25 lej/m²) és Nagybányán (13,77 lej/m²) fordítanak rá (ANRSC, 2011).

Közvilágítás

A közvilágítással való ellátottság átlagos értéke a megyeszékhelyek szintjén 93%, az utóbbi négy évben a legnagyobb javulás Déván (38%) és Csíkszeredában volt megfigyelhető (21%).

A közvilágítás rendszere általában az oszlopokból, az alacsony feszültségű elektromos vezetékekből, a világítótestekből, szigetelőkből és a földelésből áll. Amennyiben a közvilágítást az önkormányzat a meglévő elektromos hálózatot használva építi ki, akkor joga van szerződés megkötésével ingyenesen igénybe venni azt, annak teljes élettartama alatt. A közvilágítás teljes rendszerének karbantartásáért, a hatékonyság és a működési hiányosságok kiküszöböléséért a polgármesteri hivatalok tartoznak felelősséggel a vonatkozó törvény előírásai szerint (230/2006 törvény).

A közvilágítás általánosságban már a nagyobb városokban gazdasági társaságok kezelésében van, csak néhány város oldja meg saját hivatalában és rendelkezik szakemberekkel (74%-ban cégek szolgálatnak és 26% a saját kezelésben lévő rendszer) (ANRSC, 2011d).

A szolgáltatást csak olyan cégek végezhetik, amelyek rendelkeznek a Nemzeti Közszolgáltatási Hivatal által kibocsátott engedéllyel (230/2006-os közvilágításról szóló törvény alapján). A Hivatal éves jelentésében azonban megjelöl olyan településeket is, ahol nem a hatályos törvénynek megfelelően megkötött szerződések alapján folyik a közszolgáltatások ellátása.

Az akkreditált nagy magánszolgáltatók közül kiemelkedik kettő, amelyek a nagyvárosok több mint egy harmadában ellátják ezt a feladatot: a Luxten Lighting Co SA (9 nagyvárosban működik, minden fejlesztési régióban jelen van) és a Flash Lighting Services SA (6 városban szolgálat - főleg az észak-keleti és a dél-kelti országrészben) (ANRSC, 2012).

A közvilágítás finanszírozása saját feladatkörben ellátás esetében az önkormányzatok saját jogú bevételeiből történnek (ezek a helyi adók és a helyben maradó ÁFA rész), ha pedig cég van megbízva a szolgáltatással, akkor az önkormányzat által fizetett szolgáltatási díj jelenti a finanszírozás forrását. Ez utóbbi esetben a világítási rendszer elemeit képező köztulajdonban lévő létesítmények a működtető gazdasági társaság kezelésébe kerülnek a törvény előírásai szerint.

Az elmúlt négy évben az Európai Unió forrásainak felhasználásának nem jelentette prioritását a közvilágítás fejlesztése, mindössze három megyeszékhelyen dolgoztak ki ilyen célú projektet. Az elmúlt időszak eredményeit értékelve, azt lehet kiemelni, hogy immár elenyésző azon megyeszékhelyek száma ahol nincs kiépítve teljesen a közvilágítási rendszer, sőt egyes helyeken már a külterületek hálózatba vonása is megfigyelhető.

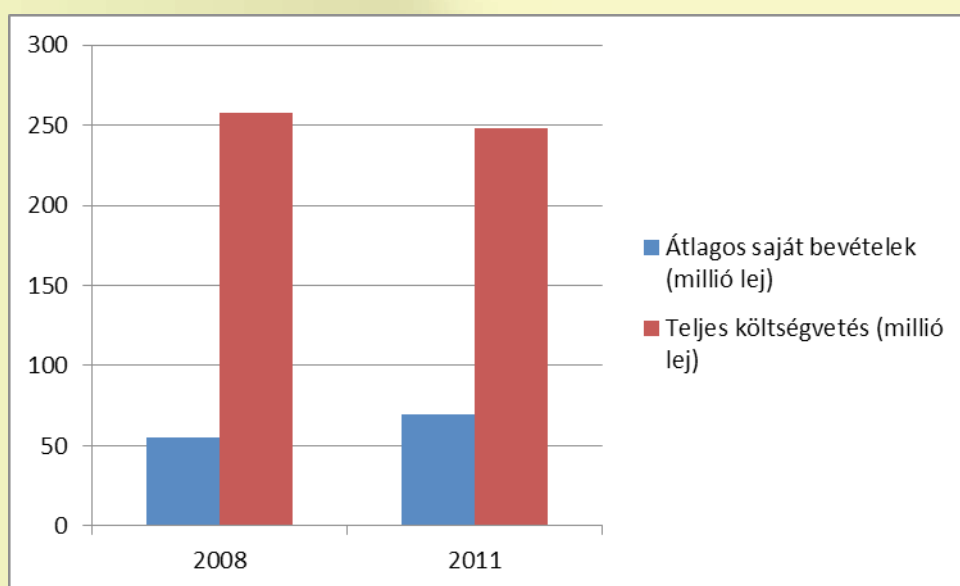
Úthálózat karbantartása

A legnagyobb költségvetelt kitevő útfelújítás és építés a megyeszékhelyeken átlagban 1 851 ezer lejbe került kilométerenként (megközelítőleg 200 ezer euró/km. A polgármesteri hivatalok által szolgáltatott információk szerint az elmúlt négy évben 20% alatt volt a felújított utak aránya átlagban (INSSE, 2012), amire átlagosan 9,21 millió eurót költöttek a megyeszékhelyek (Közpolitikai Intézet, 2012).

Az utak kezelését mindenhol a városi hivatalok megfelelő szervei végzik, amelyek a felújítási munkálatokat 34/2006-os sürgősségi kormányrendelet előírásainak megfelelően kisserződik a közbeszerzéseken induló gazdasági társaságoknak. Az utak voltak azok, amelyek leginkább részesedtek az európai finanszírozási forrásokból is a Regionális Operatív Programon keresztül.

A helyi tanácsok pénzügyi forrásai

A megyeszékhelyek költségvetése a vizsgált periódus végén átlagosan meghaladta a 250 millió lejt (megközelítőleg 55 millió euró), amely 2008 óta 4%-os növekedést jelent (BM, 2012). Az úgy nevezett saját bevételek (helyi adók, illetékek, ÁFA egy része) aránya 26% volt átlagosan, a többi a központi költségvetésből került visszaosztásra (lásd az alábbi diagram). A saját bevételek mértéke csupán 4%-kal nőtt az utóbbi négy évben, amely továbbra is kiszolgáltatottá teszi a központi kormányzattól a helyi tanácsokat.

1. ábra: A saját bevételek és a teljes költségvetés összege a vizsgált önkormányzatoknál
 Forrás: BM, 2012

A közszolgáltatások fejlesztésének gyakori forrásai a hitelszerződések, amelyek 2008-2011 közötti alakulását mutatja az alábbi, 2. táblázat a megyeszékhelyek vonatkozásában.

Megyeszékhely	Hitelszerződések összértéke (lej)
Kolozsvár	300 000 000
Marosvásárhely	78 977 720
Resicabánya	67 559 196
Targoviste	65 256 970
Szucsáva	53 140 043
Botosani	51 200 000
Galac	36 633 209
Gyulafehérvár	36 340 000
Arad	36 080 569
Szlatina	33 525 701
Buzau	30 919 893
Foksány	24 500 000
Nagyvárad	22 454 976
Giurgiu	22 259 204
Vaslui	16 755 290
Calarasi	16 500 000
Zilah	15 000 000
Jászvásár	9 792 113
Alexandria	9 711 779
Ploiesti	9 478 673
Ramnicu Valcea	6 594 000
Tulcea	3 116 540
Szatmárnémeti	3 080 479
Sepsiszentgyörgy	2 843 602
Brassó	1 729 858

2. táblázat: A megyeszékhelyek hitelszerződéseinek értéke.

Forrás: BM 2012

tól (és a politikai színezettől) függ, jelentősen korlátozva a romániai önkormányzatiságot. A polgármesterek egyelőre még mindig Bukarestbe járnak a tartalék alapon keresztüli beruházási pénzek kiudvarolásáért, holott az adott megyeszékhelyről befolyt bevételek ezeket a projekteket fedeznék, amennyiben helyben maradhatnának. A pénzügyi decentralizáció tehát egyelőre várat magára, annak ellenére, hogy elindult már az ezirányú törekvés a települések oldaláról, de a politikai osztályban egyelőre még nem élvez elegendő támogatást az ügy.

Bármilyen forrásból is érkeznek a fejlesztések, a legfontosabb, a hosszú távú szemlélet térnyerése kell, hogy legyen. Tehát az adott beruházás járjon hozzá a település bevételeinek növekedéséhez (vagy költségeinek csökkenéséhez), ehhez viszont az szükséges, hogy a polgármesterek érdekeltté váljanak a felelősségteljes gazdálkodásban (eltűnjön a központi védőernyő), a város bevételeit növelő projekteket, programokat dolgozzanak ki. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha saját maguk rendelkeznek a pénzügyi erőforrásokkal. Jelenleg a saját bevételek növelésére, valódi érdekelttség hiányában kevesen tesznek erőfeszítéseket.

Jól érzékelhető, hogy a közszolgáltatások ellátásának minősége nem csupán a rendelkezésre álló pénztől függ, hanem a szervezettségi formától is. Meg kell változtatni viszont azt a hozzáállást is, hogy a

Az elmúlt négy évben a hitelek mellett a beruházások és fejlesztések legfontosabb forrásai szinte kizárólag az Európai Alapok voltak, annak ellenére, hogy meglehetősen alacsony volt a tervezési-felkészültségi szintjük a periódus elején. A külső forrásokból, programokból való fejlesztés viszont egyensúlytalanságokat okozhat, mert vannak olyan területek, amelyekben egyáltalán nem történt előrelépés, máshol pedig rossz struktúrák és fenntarthatatlan folyamatok életben maradásához járul hozzá (legjellemzőbb eset a távhőszolgáltatás deficitese fenntartása).

Összegzés

Az eredetileg kitűzött célunkat a dolgozattal csak részben sikerült elérni, mivel egységes adatszolgáltatás hiányában sok szolgáltatással kapcsolatosan nehézségekbe ütközött, hogy a 42 megyeszékhely mindegyikéről releváns és összehasonlítható adatokat összegyűjteni.

Mindemellett a megyeszékhelyek rendelkezésünkre álló számainak áttekintve megállapíthatjuk, hogy egy település fejlődése legalább annyira függ a polgármesteri hivatalban dolgozó csapat tettekeszségétől (és a polgármester-tanács viszonyától), mint a pénzügyi lehetőségektől. Ez utóbbi viszont még mindig döntően a központi kormányzattól

szolgáltatási szerződések megkötésével minden felelősséget elhárítanak magukról a polgármesteri hivatalok a szolgáltatás minőségét illetően Ezzel szemben a szerződéseket úgy kell megkötni és a teljesítést nyomonkövetni, hogy a szolgáltatás minősége tartható és számonkérhető legyen.

Irodalom

- INSSE 2012 - Statisztikai adatok a közszolgáltatásokra vonatkozóan - [Tempo online adatbázis alapján](#) - utolsó letöltés 2012. június 25.
- BM 2012 - A Belügyminisztérium Költségvetési és Pénzügypolitikai Igazgatóságának [honlapján](#) elérhető adatok - utolsó letöltés: 2012. július 5.
- POS MEDIU - A Környezetvédelmi Operatív Program köztes értékeléséből származó adatok. [Situatia proiectelor majore si nemajore finantate in cadrul POS Mediu_Axele Prioritare 1-5_01.09.2011_sit\(2\).pdf](#) - utolsó letöltés: 2012. július 5.
- POR 2012 - A [Regionális Operatív Program](#) adatai, 2012. május 31-i állapot - utolsó letöltés: 2012. június 25.
- A Tartalékalap kiutalásáról szóló Kormányhatározatok 2009-2011.
- A közszolgáltatások ellátásáról szóló 51/2006-os és a közvilágításról szóló 230/2006-os törvény
- ANRSC 2011a - A Közszolgáltatások Nemzeti Hivatalának (Autorităţii Naţionale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilităţi Publice) [2011 évi jelentése](#) - Ivóvíz szolgáltatás - utolsó letöltés: 2012. június 22.
- ANRSC 2011b - A Közszolgáltatások Nemzeti Hivatalának (Autorităţii Naţionale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilităţi Publice) [2011 évi jelentése](#) - Távhőszolgáltatás - utolsó letöltés: 2012. június 22.
- ANRSC 2011c - A Közszolgáltatások Nemzeti Hivatalának (Autorităţii Naţionale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilităţi Publice) [2011 évi jelentése](#) - Szemétszállítási szolgáltatás - utolsó letöltés: 2012. június 22.
- ANRSC 2011d - A Közszolgáltatások Nemzeti Hivatalának (Autorităţii Naţionale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilităţi Publice) [2011 évi jelentése](#) - Közvilágítási szolgáltatás - utolsó letöltés: 2012. június 22.
- ANRSC 2012 - A Közszolgáltatások Nemzeti Hivatalának (Autorităţii Naţionale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilităţi Publice) nyilvántartása a közszolgáltatókról, 2012.02.10.
- Közpolitikai Intézet 2012: [Megyeszékhelyek közszolgáltatásai: 4 év kormányzás mérlege](#). 2012. június - utolsó letöltés: 2012. június 22.